

DE REDACTIE PRIVAAT

EEN WERELD VAN PAPIER, GEDIGITALISEERD 13 MAART 2012

Achtenveertig jaar na de publicatie van het eerste nummer van het Tijdschrift voor Privaatrecht, wordt de papieren editie ondersteund door een digitale editie.

Ik zal niet verhehlen dat ik oorspronkelijk helemaal niet gewonnen was voor deze idee, toen zij door de uitgeverij Kluwer werd gelanceerd. Wij begrepen wel dat de uitgever dit koninginnestuk aan zijn 'Jura'-platform wou toevoegen, maar vroegen (een heel lange) bedenktijd. Ik denk dat wij met wijlen voorzitter Gustaaf Baeteman, Christiaan Beyaert en Bie Vantyghem vele malen gedurende meer dan vier jaar overleg hebben gepleegd. En tussendoor werden zowel de Redactie-raad als de Adviesraad hierbij geconsulteerd.

Uiteindelijk werd een sui generis-formule bedacht : de abonnees van het (papieren) tijdschrift kunnen toegang krijgen tot de eigen 'TPR-online'-bibliotheek op het 'Jura'-platform van Kluwer (www.jura.be), ook al zijn die abonnees (nog) geen Jura-gebruikers. Eén enkele 'Jura-bibliotheek' voor één tijdschrift dus, die enkel toegankelijk is voor wie reeds het papieren tijdschrift ontvangt, mits een bijkomend abonnement op de digitale bibliotheek.

Voor grotere groepen van gebruikers waaronder bv. advocatenkantoren, volstaat één kantoorabonnement op het papieren tijdschrift om toegang te kunnen krijgen tot de 'TPR-online'-bibliotheek.

De abonnee vindt in het TPR-online meteen de integrale teksten terug van alle 'redacties privaat', bijdragen en overzichten van rechtspraak vanaf de jaargang 1999, aan de hand van de gekende krachtige zoekmotor van het 'Jura'-platform die Kluwer in de loop van de jaren ontwikkelde en die ook ter beschikking staat voor de gebruiker van TPR-online.

Heel bijzonder is de inspanning die Kluwer levert om de verwijzingen naar rechterlijke uitspraken in de overzichten van rechtspraak van het Tijdschrift voor Privaatrecht te voorzien van een rechtstreekse link naar de samenvattingen van het betreffende vonnis of arrest in Jura. De gebruiker van de overzichten van rechtspraak kan op die manier veel sneller de primaire rechtsbronnen raadplegen en zo een meer

accurate analyse maken van het juridisch probleem waarmee hij of zij wordt geconfronteerd.

Ter gelegenheid van deze digitalisering van het Tijdschrift voor Privaatrecht kan wel eens nagedacht worden over de absolute noodzaak om het hele auteursrecht aan te passen aan het digitale tijdperk.

De opkomst van het internet en de recente opmars van nieuwe technologieën versterken immers de gangbare opinie dat informatie in het algemeen en juridische publicaties in het bijzonder naast in een papieren vorm ook -en vooral- digitaal beschikbaar moeten zijn ten aanzien van de gebruikers die op een rechtmatige wijze een (papieren) gebruiksrecht genieten (bv. uit hoofde van een abonnement op een papieren versie). De discussies hieromtrent zijn het hevigst gevoerd bij de abonnees van kranten, maar de trend was ook reeds geruime tijd voelbaar bij de buitenlandse juridische publicaties waarbij de papieren versie van een tijdschrift soms volledig naar de achtergrond verdween.

In het licht van die evolutie kan men zich de vraag stellen of de toestemming die een auteur verleent tot reproductie, divulgatie en publieke mededeling van zijn werk in het kader van een klassiek uitgavecontract voor de papieren versie van een tijdschrift waarin zijn werk verschijnt, ook niet automatisch een toestemming tot verspreiding in een bepaalde digitale vorm van dat werk kan inhouden? De gelijkstelling van teksten in digitale vorm aan klassieke 'geschriften' is een evolutie die immers ook in andere takken van het recht aan de gang is(1).

Uiteraard hoeft die toestemming geen Trojaans paard te zijn waarmee de deur wordt opengezet voor een ongecontroleerd en gratis toegankelijk gebruik van het werk van de auteur door derden die geen rechtmatige toegang tot het werk hebben verworven. Ook de digitale publicatie moet immers onderworpen blijven aan de voorafgaande goedkeuring van de auteur tot verspreiding van zijn werk. Zo niet, zou het auteursrecht compleet dreigen te verwateren.

Daarnaast wordt het auteursrecht inzake juridische publicaties nog op twee vlakken in het bijzonder uitgedaagd: (1) de noodzaak om deze publicaties op een brede wijze digitaal toegankelijk te maken voor het onderwijs en onderzoek via de bibliotheken van de rechtsfaculteiten van de universiteiten en (2) de interactie die een digitale publicatie mogelijk maakt tussen de lezer en de auteur.

---

(1) Het meest revolutionaire voorbeeld daarvan naar Belgisch recht was de inlassing van art. 1322, tweede lid B.W.

Het is niet toevallig dat onder meer omtrent deze aspecten de Europese Commissie het bericht lanceerde dat een eventuele aanpassing van het Europese regelgevende kader inzake auteursrecht zich opdringt en dit naar aanleiding van het 'Groenboek Auteursrecht in de kenniseconomie'(2).

Op vandaag worden de rechtsfaculteiten te veel geconfronteerd met een versnipperde wijze waarop zij licenties moeten verwerven voor het gebruik van publicaties met het oog op verspreiding aan studenten en academisch personeel. Het moet mogelijk zijn om enerzijds het verwerven van deze licenties eenvoudiger en goedkoper te maken (bv. via de ontwikkeling en het gebruik van een eigen online-platform dat enkel toegankelijk is binnen een gebruik voor academische doeleinden) en anderzijds te garanderen dat de toegang beperkt blijft tot de doeleinden waarvoor de licentie bestemd is, namelijk een niet-commercieel en educatief/academisch gebruik, ook in het kader van afstandsonderwijs of raadpleging op afstand.

Terecht merkte de Europese Commissie in dat verband op dat *'de gepubliceerde resultaten van met overheidsgeld gefinancierd onderzoek beschikbaar dienen te zijn voor de hele wetenschappelijke gemeenschap en zelfs voor het grote publiek'*.

De lezer van digitale informatie heeft veel meer dan bij de papieren versie de mogelijkheid tot onmiddellijke interactie met de uitgever van die informatie : vele websites laten de rechtmatige en/of geregistreerde gebruikers immers toe commentaren of opmerkingen bij teksten te plaatsen die bovendien voor andere gebruikers toegankelijk zijn. De lezer wordt aldus commentator en kan dit zowel binnen als buiten een professionele context doen. Zowel een uitbreiding van het citaatrecht als uitzondering op de exclusieve rechten van de auteur als een duidelijk statuut van de afgeleide werken die in deze commentaren kunnen ontstaan, kunnen bijdragen om de interactie tussen lezer en auteur op een ernstige wijze uit te bouwen, in de wetenschap dat de ontwikkeling van het recht ooit in belangrijke mate afhing van de 'commentatoren'(3).

Nu wij aan de papieren versie van het Tijdschrift voor Privaatrecht een digitale vector toevoegen, past een blik achteruit en één vooruit.

---

(2) Zie Mededeling van de Commissie van 19 oktober 2009 - Auteursrecht in de kenniseconomie, COM(2009) 532 def. : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0532:FIN:NL:HTML>.

(3) Cf. de ontwikkeling van het *Ius Commune* via de commentaren van de 'glossatoren' en de 'postglossatoren'.

Achteruit zie ik bijna 200 nummers van ons Tijdschrift, waarvan wij de bladzijden kunnen omdraaien en zelfs de dikste exemplaren – soms waren het meer dan 1000 blz. (nr. 1/2004) – in de palm van onze hand konden openleggen. En vooruit zie ik de teksten defileren op mijn computerscherm.

Marcel STORME
Christiaan BEYAERT